

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะ เสนอแยก เป็นรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการประเมินผลการเรียน
2. หลักการทั่วไปของการประเมินผล
3. กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล
4. ระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของการประเมินผลการเรียน

มีผู้รู้หลายท่าน ได้ให้ความหมายของการประเมินผลการเรียนไว้ ดังนี้

การประเมินผล เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าอย่างมีระบบของข้อมูล ที่เก็บตามกระบวนการวัด (Green, 1970 : 3)

การประเมินผล เป็นกระบวนการตัดสินสัมฤทธิ์ผลอย่างมีระบบของผู้สอนในวัตถุประสงค์ของการสอนที่ตั้งไว้ และจะมีความหมายลึกซึ้งกว่าการวัด เพราะจะรวมความถึงพฤติกรรมที่วัดได้และวัดไม่ได้ ร่วมกับการตัดสินใจของผู้สอน (Gronlund, 1976 : 5-8)

การประเมินผล เป็นกระบวนการตัดสินใจ การวินิจฉัย การตีราคา สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยความยุติธรรม (Value Judgement) ความไม่ลำเอียงหรืออคติของผู้ประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด มนตรี อนันต์รักษ์ และนิภา ศรีไพโรจน์, 2524 : 3)

การประเมินผล เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2524 : 56)

การประเมินผล หมายถึง การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวัดหรือการทดสอบมาวินิจฉัย ตีราคา คุณค่า และชี้ขาดเป็นผลสรุปว่ามีคุณภาพสูงหรือต่ำมากน้อยแค่ไหน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และ เอนกกุล กริแสง, 2522 : 3)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินที่อาศัยดุลยพินิจพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวัดผล (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, 2527 : 3)

การประเมินผล หมายถึง การนำผลที่ได้รับจากการทดสอบหรือการวัดมาสรุปค่าว่ามีคุณภาพหรือไม่อย่างมีหลักเกณฑ์ ฉะนั้น การประเมินผลจึงมี 2 ส่วนด้วยกัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532 : 541)

1) มาตรฐาน (Standard) หรือเกณฑ์ (Criteria) เป็นจุดมุ่งหมาย และความต้องการที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นหลักเปรียบเทียบว่าสิ่งที่จะประเมินนั้นอยู่ในระดับใดของ เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

2) การตัดสิน (Judgment) เป็นการสรุปโดยการนำเอาผลที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือ เกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการกำหนดว่าคุณลักษณะหรือสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่จะประเมินอยู่ในระดับใด

จากความหมายของการประเมินผลข้างต้น จะเห็นว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ตามข้อมูลที่เก็บได้จากการบวนการวัด นั่นคือ การประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนและต้องจัดให้เป็นระบบ ชัดเจน เหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในอันที่จะบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ทั้งจะได้พิจารณาปรับปรุงระบบการประเมินผลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ด้านความสำคัญ เปรมใจ เอื้ออังกูร ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการ
วัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังนี้ (เปรมใจ เอื้ออังกูร, 2534 :
16-17)

1) ด้านผู้สอน

1.1) ช่วยให้ผู้สอนทราบพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนที่จะทำการ
สอน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม
นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานในการศึกษาความก้าวหน้าของผู้เรียนอันเนื่องมาจาก
การสอน

1.2) ช่วยให้ผู้สอนทราบจุดเด่น จุดด้อย ของผู้เรียนแต่ละคน
ทำให้สามารถที่จะซ่อมเสริมผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง

1.3) ช่วยให้ผู้สอนปรับปรุง หรือ เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนได้
อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ทำให้ผู้สอนทราบประสิทธิภาพของการสอนของตน

1.4) ช่วยให้ผู้สอนทราบระดับผลสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนในระยะ
ต่าง ๆ ของการเรียน อันจะเป็นแนวทางในการให้ระดับคะแนนแก่ผู้เรียน

1.5) ใช้เป็นข้อมูลตัดสินใจว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ
เพียงพอจะ เลื่อนชั้นหรือผ่านวิชา เรียนหรือไม่

1.6) ใช้เป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น
ในการเรียน

2) ด้านผู้เรียน

2.1) เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยาก
เรียนมากขึ้น

2.2) ช่วยให้ผู้เรียนทราบแนวทางหรือจุดมุ่งหมายของการสอน
ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสอนมากขึ้น

2.3) เป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนทราบว่าตน เข้าใจหรือไม่เข้าใจตรงจุดไหนของบทเรียน และสามารถที่จะแก้ไขปัญหาใน การเรียนของตนได้

2.4) ปลุกนึ้สัยรักการ เรียนและการศึกษาอย่างมีระบบ

3) ด้านผู้บริหาร

3.1) ใช้ เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการคัดเลือกหรือจัด ประเภทผู้เรียน

3.2) ใช้ เป็นข้อมูลประกอบการประ เนิมผลหลักสูตหรือการจัด โปรแกรมการเรียน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพการ เรียนการสอนให้ เหมาะสมยิ่งขึ้น

3.3) ใช้เป็นข้อมูลสำหรับที่จะทำการวิจัย เพื่อปรับปรุงหรือ เสนอแนะแนวทางทางการศึกษาให้มีคุณภาพดี เหมาะสมกับสังคมยิ่งขึ้น

3.4 ใช้เป็นตัวกำหนดมาตรฐาน (Standard) ของโรงเรียน แต่ละโรง ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารทราบสภาพหรือมาตรฐานการสอนของโรงเรียนตน

4) ด้านการแนะแนว

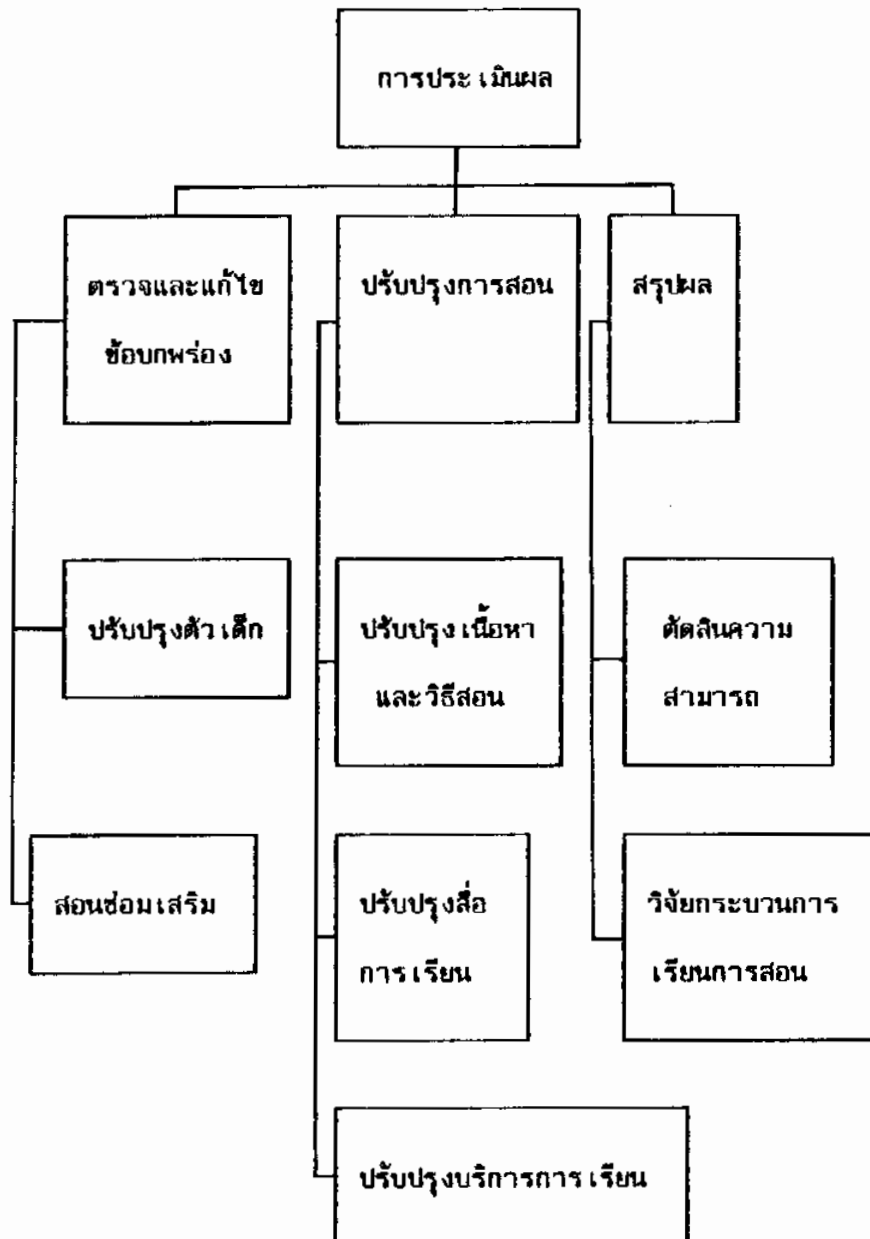
4.1) ช่วยวิเคราะห์ วิจัย จุดเด่น - จุดด้อยของผู้เรียน แต่ละคน ทำให้แนะแนวทางได้

4.2) ใช้เป็นประโยชน์ในการแนะอาชีพ แนะแนวการศึกษา ต่อของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

4.3) ช่วยให้ผู้ปกครอง เข้าใจ เด็กของตนได้อย่างต้งแท้ ทำให้ คาดหวัง เด็กของตนได้ตรงตามสภาพความสามารถที่แท้จริง

4.4) ช่วยให้รู้เหตุของปัญหาทางการเรียน ทางอารมณ์ และ สังคม

ส่วน วิรัช วรธรรมรัตน์ (2524 : 34) ได้กล่าวถึงความสำคัญและ
หน้าที่ของการประเมินผลว่า การวัดผลประเมินผลมีความสำคัญต่อการเรียนการ
สอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ หน้าที่ของการประเมินผลสามารถ
เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงหน้าที่ของการประเมินผลการเรียนการสอน

หลักการทั่วไปของการประเมินผล

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

การประเมินผลการเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียน แบ่งออกเป็นหลักใหญ่ ๆ ได้ 3 ประการด้วยกัน คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526 : 209-210)

- 1) เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นนั้นจัดทำขึ้นก็เพื่อประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน และผลที่ได้มานั้นยังเป็นแนวทางในการที่จะแนะนำและปรับปรุงผู้เรียนให้ถูกต้องว่า สิ่งใดที่ผู้เรียนหรือนักเรียนยังมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องอยู่ ก็จะได้นำไปแก้ไข อีกประการหนึ่งในการตรวจสอบความรู้พื้นฐานหรือความรู้พื้นฐานก็เพื่อที่จะจัดกิจกรรมในการสอน และการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง และตรงตามความต้องการของนักเรียน
- 2) เพื่อการตรวจสอบความก้าวหน้า ในการตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนนั้น มีประโยชน์ในการปรับปรุงวิธีสอนของครู มีประโยชน์ในการปรับปรุงเนื้อหาวิชา เพื่อจะนำไปสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถที่จะเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อจัดสื่อการสอนอื่น ๆ หรือปรับปรุงสื่อการสอนอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน รวมไปถึงการที่จะปรับปรุงให้การเรียนของนักเรียนแต่ละคนได้รับผลเต็มที่ และข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลระหว่างเรียนนี้จะ เป็นส่วนที่ชี้แนะแนวทางในการที่จะพัฒนาหลักสูตรให้ถูกทิศทาง
- 3) เพื่อเป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการตัดสินผลของนักเรียนเพื่อที่จะให้เลื่อนชั้น หรือให้เข้าชั้น ถ้ายังมีพื้นฐานไม่เพียงพอที่จะศึกษาต่อในระดับสูง การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะมีประโยชน์ต่อการวิจัยการเรียนการสอน เพื่อที่จะได้ปรับปรุงโครงการหรือโปรแกรมการสอนต่าง ๆ ให้ตรงกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน

การประเมินผลการเรียน มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ (เปรมใจ เอื้ออังกูร, 2535 : 14)

- 1) เพื่อชี้ว่าผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่สำคัญเพียงพอหรือไม่
- 2) เพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน
- 3) เพื่อบ่งบอกถึงระดับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

2. ประเภทของการประเมิน

จากวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ จึงสามารถจำแนกประเภทของการประเมินได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1 การประเมินผลก่อนสอน (Pre-Evaluation) เป็นการประเมินผลก่อนที่จะเริ่มต้นบทเรียน เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมหรือเพื่อพิจารณาจุดประสงค์ว่า จุดประสงค์ใดที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนเนื่องจากมีความรู้อยู่แล้ว จุดประสงค์ใดเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่มีความรู้มาก่อนเลย โดยทั่วไปมักทดสอบก่อนทำการสอนในแต่ละบทเรียน

2.2 การประเมินผลย่อย หรือการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation) มีวัตถุประสงค์เพื่อดู จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน เพื่อจะได้ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ผู้สอนตั้งใจไว้เพียงใด โดยทั่วไปมักทำการทดสอบเมื่อจบหน่วยการเรียน (Unit) แต่ละหน่วยย่อย และยังมีมุ่งจะประเมินว่าผู้สอนได้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียนตลอดจนมีวิธีการสอนที่เหมาะสมเพียงใด

2.3 การประเมินผลรวมสรุป (Summative Evaluation) มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงระดับสัมฤทธิ์ผลสะสมของผู้เรียน หรือตัดสินคุณค่าของผู้เรียนหลังจากการเรียนการสอนได้สิ้นสุดลง โดยทั่วไปผลการประเมินจะออกมาในรูปของระดับคะแนน ซึ่งมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาต่อไปได้อย่างเหมาะสม รูปแบบของการประเมินได้แก่ การทดสอบใหญ่กลาง

ภาคเรียนและการสอบไล่ปลายภาคเรียน เป็นต้น การประเมินผลรวม สรุป ผู้สอนจำเป็นต้องประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ ถ้ามีความจำเป็นในแง่ของเวลาที่ใช้สอน ผู้สอนอาจสุ่มเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ซึ่งสามารถครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดก็ได้

ในเรื่องเดียวกันนี้ โกวัท ปรวาลพฤกษ์ และสมศักดิ์ สันธุระเวชย์ ได้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินผลว่า การประเมินผลมีรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้แบ่ง (โกวัท ปรวาลพฤกษ์ และสมศักดิ์ สันธุระเวชย์, 2527 : 26-32)

1) จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน แบ่งเป็นการประเมินผลก่อนเรียน (Pre-Evaluation) การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation)

1.1) การประเมินผลก่อนเรียน เป็นการประเมินผลก่อนเริ่มต้นแต่ละบทเรียนหรือแต่ละหน่วย ด้วยจุดประสงค์ต่อไปนี้

- 1.1.1) เพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนเพียงใด
- 1.1.2) เพื่อพิจารณาว่าในการสอนควรจะวางนักเรียนอยู่ในตำแหน่งใดของลำดับชั้นการสอน
- 1.1.3) เพื่อพิจารณาว่าส่วนใดของการเรียนที่นักเรียนพร้อมจะรอบรู้
- 1.1.4) เพื่อเป็นการวัดพื้นฐานเบื้องต้นของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าในระหว่างการเรียนรู้ นักเรียนมีการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างไร
- 1.1.5) เพื่อเป็นการวางแผนการสอน โดยพิจารณาว่าจะต้องเริ่มต้นอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน
- 1.1.6) เพื่อพิจารณาว่าจุดประสงค์ใด ที่นักเรียนไม่จำเป็นต้องเรียน ในเมื่อนักเรียนรอบรู้แล้ว

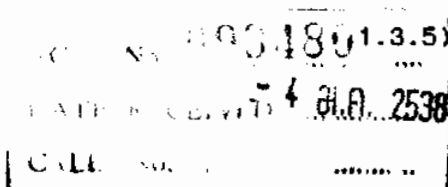

1.2) การประเมินผลระหว่างเรียน หรือการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คือการประเมินผลความรู้ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในระหว่างการเรียนรู้ของแต่ละหน่วย ซึ่งแต่ละหน่วยจะใช้เวลาเรียนประมาณ 2-3 สัปดาห์ จุดประสงค์ที่อยู่ในแต่ละหน่วย จะต้องเรียงตามลำดับขั้นการเรียนรู้ จุดประสงค์ใดที่นักเรียนไม่สามารถบรรลุ จะต้องสอนซ่อมเสริม จุดประสงค์ของการประเมินระหว่างเรียน คือ

- 1.2.1) ต้องทราบว่า ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด
- 1.2.2) ต้องการทราบว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนถึงขั้นตอนใด
- 1.2.3) ต้องการทราบว่าผู้เรียนบกพร่องในจุดประสงค์ใด
- 1.2.4) เพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย
- 1.2.5) เพื่อช่วยให้ใช้วัสดุการเรียนและวิธีการสอนที่ถูกต้องในการแก้ไขข้อบกพร่องการเรียนของนักเรียน
- 1.2.6) เพื่อ ใช้ข้อมูลจากการประเมินในการปรับปรุงวิธีสอนสื่อการสอน หรือลำดับขั้นการสอน

1.3) การประเมินผลรวม เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละหน่วยใหญ่ หรือแต่ละรายวิชา หรือโปรแกรมการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาว่า

- 1.3.1) นักเรียนมีความรู้ทั้งสิ้นเท่าไร
- 1.3.2) นักเรียนเก่งหรืออ่อนวิชา กลุ่มวิชาใด
- 1.3.3) จะต้องแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนโดยส่วนรวมในเรื่องใด วิชาใด
- 1.3.4) ให้เกรด
- 1.3.5) พยากรณ์ความสำเร็จในรายวิชาที่ต่อเนื่องต่อไป

978 126
11/11

1.3.6) เปรียบเทียบผลลัพธ์บางประการของนักเรียน

แต่ละกลุ่ม

2) จำแนกตามระบบการวัด แบ่งเป็นการประเมินผลแบบอิงตน (Self Referenced Evaluation) การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Evaluation) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Evaluation)

2.1) การประเมินผลแบบอิงตน ใช้การเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนแต่ละคนกับความสามารถของตัวเอง เช่น การปรับปรุงตัวเอง การเปลี่ยนทัศนคติ ฯลฯ ในการเปรียบเทียบการประเมินผลแบบอิงตนนี้ จะต้องใช้แบบทดสอบฉบับเต็ม สถานการณ์เต็ม ระยะเวลาให้ทำแบบทดสอบเท่าเต็ม แต่ต้องสอบก่อนสอน และสอบหลังสอน การประเมินผลลักษณะนี้สามารถนำไปใช้ตรวจสอบว่าภายหลังการศึกษาแล้วนักเรียนได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด เช่น มีการปรับปรุงทักษะให้ดีขึ้น มีการเปลี่ยนทัศนคติ

2.2) การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม ใช้การเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนกับความสามารถของนักเรียนคนอื่น ๆ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ยึดคนส่วนใหญ่หรือกลุ่มเป็นหลักในการเปรียบเทียบ คะแนนที่นำมาเปรียบเทียบของนักเรียนแต่ละคนจะต้องมาจากข้อสอบฉบับเดียวกัน แล้วเรียงลำดับลดหลั่นกันตามคะแนนที่สอบได้ นักเรียนที่ได้คะแนนสูงหรือมีความสามารถสูง จะได้รับระดับผลการเรียนสูง การประเมินผลแบบอิงกลุ่มนี้ เหมาะที่จะนำไปใช้ในการจัดตำแหน่งของนักเรียนเพื่อการคัดเลือก

2.3) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ใช้การเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความสามารถของคนอื่น ๆ ความสำคัญขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นสำคัญ เกณฑ์หมายถึงกลุ่มของพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาแต่ละบท หรือแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหน่วยวิชานั้น เกณฑ์ที่ใช้อาจจะเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) หรือกลุ่มของ

พฤติกรรม (Domain of Behavior) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์นี้เหมาะที่จะนำไปใช้ในระบบการเรียนการสอน เพราะเป็นการตรวจสอบว่านักเรียนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในการเรียนการสอนหรือไม่

3. เครื่องมือในการวัดผลการศึกษา

การวัดผลมีความสำคัญต่อการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะว่าถ้าหากการวัดโดยไม่ถูกต้องแล้ว ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการประเมิน เนื่องจากข้อมูลขั้นต้นไม่ถูกต้อง การประเมินก็ย่อมจะผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปด้วย สิ่งสำคัญของเรื่องการวัดผลการศึกษานั้นก็คือ ในการวัดจะต้องทราบว่าจะวัดจุดประสงค์ของการสอนและพฤติกรรมที่จะวัดนั้น มีอะไรบ้าง ดังนั้น ในการจัดทำและจัดเตรียมแผนการสอน ครูจะต้องทำวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกมาโดยเฉพาะ ให้ละเอียดและเพียงพอ ก็จะช่วยให้การดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษาทำได้ถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น ในประการถัดไป นอกเหนือจากการจัดเตรียมด้านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อที่จะใช้สอนแล้ว วัตถุประสงค์เหล่านี้จะนำมาใช้เป็นแนวในการที่จะเลือก เครื่องมือที่จะมาใช้วัดผลของนักเรียน เครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการวัดผลการศึกษาและการเรียนของนักเรียนนั้น สามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526 : 213-214)

1) เครื่องมือประเภทที่ใช้แบบสอบชนิดต่าง ๆ เครื่องมือประเภทนี้ใช้กันมากก็คือ ข้อสอบหรือแบบทดสอบสำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้อยู่ในโรงเรียนนั้นเรียกว่า ข้อสอบ ซึ่งครูสร้างขึ้นใช้วัดการเรียนของนักเรียนด้วยตนเอง เครื่องมือประเภทนี้จะใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการที่จะนำความรู้ที่ได้เรียนไปนั้นไปประยุกต์ใช้ กลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่ใช้เครื่องมือแบบนี้ในการวัดได้แก่ กลุ่มทักษะภาษาไทย คณิตศาสตร์ หรือกลุ่มอื่น ๆ เครื่องมือประเภทนี้ก็จะ เป็น เครื่องมือ

ที่ครูเขียนคำตอบแล้วให้นักเรียนตอบลงในกระดาษอาจจะเป็นการถาม การตอบแบบอัตโนมัติ ประโยชน์ก็แล้วแต่ความเหมาะสมที่ครูจะเลือกใช้

2) เครื่องมือวัดที่ไม่ใช่แบบสอบหรือไม่ใช่ข้อสอบ เครื่องมือประเภทนี้ ครูจะใช้วัดสิ่งที่เครื่องมือประเภทแรกทำไม่ได้ เช่น ครูต้องการวัดว่านักเรียนทำงานสะอาดเรียบร้อยดีหรือไม่ ครูก็ต้องใช้วิธีการอย่างอื่น จะไปตามว่านักเรียนทำการบ้านสะอาดไหมก็คงจะไม่ได้ผล ครูอาจจะต้องใช้วิธีการตรวจผลงานของนักเรียน หรือว่าถ้าครูสอนให้นักเรียนกวาดห้องทำความสะอาดห้องเรียน ครูก็ต้องคอยสังเกตการทำงาน of นักเรียนว่า นักเรียนจับไม้กวาดถูกวิธีไหม กวาดพื้นไปแล้วพื้นห้องสะอาดดีหรือไม่ ชอบเล็กชอกน้อยในห้องที่นักเรียนทำความสะอาดนั้น สะอาดหมดจดดีแล้วหรือยัง เครื่องมือที่ใช้ในประเภทที่ไม่ใช่แบบสอบนี้มีวิธีการหลายอย่างด้วยกัน เช่น การใช้การสังเกตของครู การจดบันทึก การปฏิบัติงานของนักเรียน การตรวจงาน การซักถามเมื่อจบบทเรียนวิธีการเหล่านี้ครูจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดความก้าวหน้าวัดพฤติกรรมในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ทั้งสิ้น

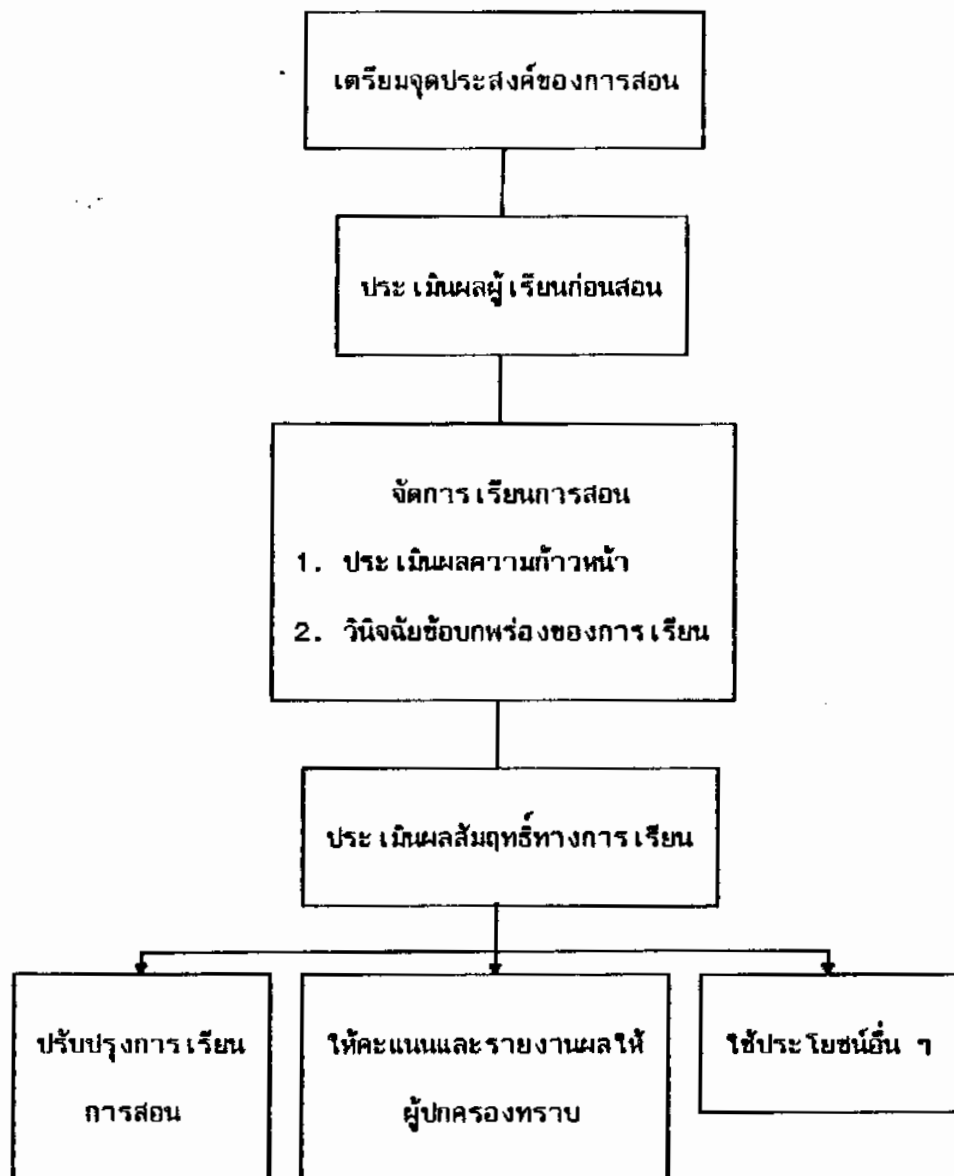
4. หลักการวัดผล

การวัดผลทางการศึกษา เป็นการวัดพฤติกรรมของมนุษย์ในรูปของกระบวนการคิดทางสมอง หรือคุณลักษณะ ได้แก่ ทักษะคิด ความสนใจ สติปัญญา ความถนัด ความสัมฤทธิ์ผล ฉะนั้น หลักในการวัดมีดังนี้ (โกวิท ประวาลพฤกษ์ และสมศักดิ์ สินธุระ เวชญา, 2527 : 20-22)

- 1) วัดให้ตรงจุดประสงค์ เพราะผลที่ได้จากการวัดแต่ละครั้งต้องมั่นใจว่าสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างแท้จริง
- 2) ใช้เครื่องมือที่ดี เพราะการวัดผลเป็นการตรวจสอบปริมาณคุณภาพของบุคคล หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยใช้เครื่องมือชนิดหนึ่งชนิดใดหรือหลายชนิดเป็นหลัก ดังนั้น ผลการวัดจะเชื่อถือได้หรือไม่ ก็ยังตรงแม่นยำเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของเครื่องมือ

กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

กรอนลันด์ (Gronlund, 1976 : 7-9) ได้อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการประเมินผลกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนว่า ชั้นแรกครูต้องสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนในลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ทั้งทางการจัดการเรียนการสอนและเพื่อประเมินผลการเรียน เมื่อได้กำหนดจุดประสงค์การสอนไว้ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจงดีแล้ว ขั้นต่อไปก็ต้องประเมินผลความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งจะให้ผู้เรียนเกิดขึ้นหลังการเรียนการสอน เพื่อค้นหาว่าผู้เรียนมีความสามารถเพียงพอที่จะเรียนในเรื่องที่จะสอนหรือไม่และเพื่อค้นหาว่านักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์ในเรื่องที่จะสอนไปแล้วมากน้อยเพียงใด ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อครูในการที่จะเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่ยังไม่มีความพร้อม และจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน หลังจากนั้นครูจึงเริ่มจัดการเรียนการสอนโดยนำทั้งเนื้อหาวิชา และวิธีสอนมาจัดให้สัมพันธ์กันเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ ในขั้นนี้จำเป็นต้องมีการประเมินผลการเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อทั้งครูและนักเรียนจะได้ทราบถึงความก้าวหน้าของการเรียนและครูจะสามารถวินิจฉัยปัญหาอุปสรรคของนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้อง และจะได้หาทางช่วยเหลือปรับปรุงได้ทันที่ว่างที่ เมื่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ครูต้องประเมินผลอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาว่า ผู้เรียนได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนโดยส่วนรวมมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้นำผลของการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ตัดสินผลการเรียน รายงานให้ผู้ปกครองทราบ และเพื่อใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน โดยได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการประเมินผลการเรียนกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน ดังแสดงในแผนภูมิ

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิการจัดการเรียนการสอน

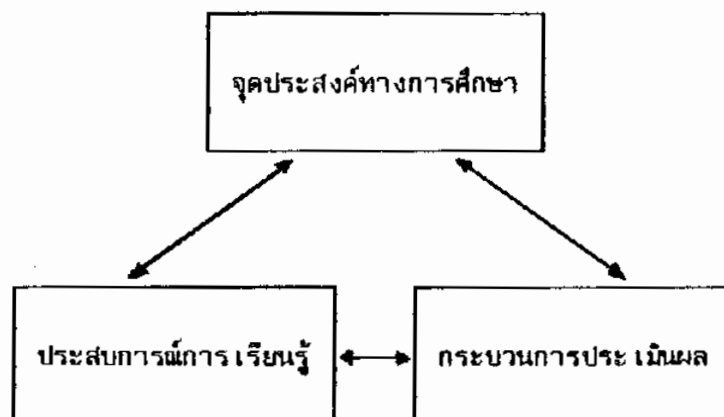
กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ประกอบด้วยหลักสำคัญพื้นฐานที่มีปฏิสัมพันธ์กัน 3 ประการ คือ (บุญชม ศรีสะอาด, นิภา ศรีไพโรจน์ และนุชวรา ทองทวี, 2528 : 1)

1) จุดประสงค์ทางการศึกษา (Evaluation Objectives) ซึ่งกำหนดขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้เจริญงอกงามทั้งด้านสติปัญญา หรือพุทธิสัย (Cognitive Domain) ด้านความรู้สึกรหรือจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะทางกายหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

2) ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences) ซึ่งจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ทางการศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ นับว่าเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามจุดประสงค์

3) กระบวนการประเมินผล (Evaluation Process) เพื่อการตรวจสอบประสบการณ์การเรียนรู้ว่าดำเนินการไปได้มากน้อยเพียงใด เป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่

หลักสำคัญพื้นฐาน 3 ประการดังกล่าว ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันเขียนเป็นแผนภูมิประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 4 หลักสำคัญพื้นฐาน 3 ประการ ของกระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

องค์ประกอบทั้งสามของกระบวนการทางการศึกษานี้ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดย เฉพาะการประเมินผล เป็นกระบวนการที่กระทำ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถสรุป หรือตัดสินใจปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ว่าประสบผลตามความมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นข้อมูลปรับจุดประสงค์ให้เหมาะสมต่อไป

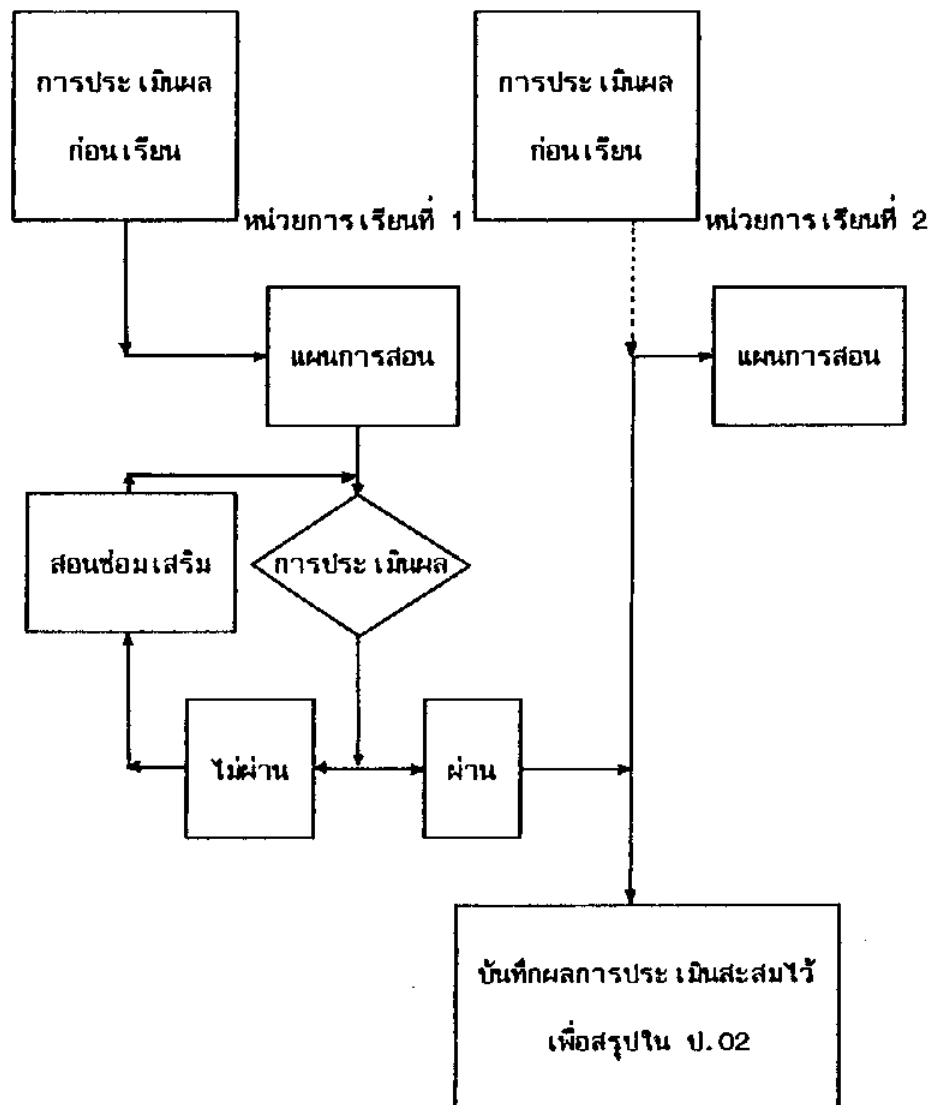
สมบูรณ์ ชิดพงษ์ (2528 : 2) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินผลการเรียน มีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงขั้นตอนในการประเมินผล

จากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้น การประเมินผลมีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องทำการประเมินเป็นระยะ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ภารกิจของครูผู้สอนที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งมีการประเมินผล 3 ระยะ คือ การประเมินผลก่อนเรียน ประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลปลายภาคปลายปี ซึ่งการประเมินผลก่อนเรียนและประเมินผลระหว่างเรียน ถือว่าเป็นการประเมินผลระหว่างภาคเรียน โดยเขียนเป็นแผนภูมิแสดงการประเมินผลระหว่างเรียนได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2535 : 91)

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแสดงการประเมินผลระหว่างเรียน

จะเห็นได้ว่าหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนไม่ได้ว่ากระบวนการประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของการสอนของครู ถ้าขาดการประเมินผลการสอนก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ ครูที่คิดนั้นจะต้องแสวงหาแนวทางให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ ครูต้องรู้ทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่นต้องรู้ความสามารถของนักเรียน ต้องรู้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในอดีต ต้องรู้ความสนใจ ต้องรู้จุดบกพร่องและจุดเด่นในการเรียนของนักเรียน และการประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินใจ ได้แก่ การตัดสินใจนักเรียน ครู หรือการจัดการเรียนการสอน ครูนั้นมักจะตัดสินใจเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เช่น การตัดสินใจการให้เกรด การตัดสินใจความก้าวหน้าในการทำงานของนักเรียน งานที่ทำได้เหมาะสมหรือไม่ นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนเรื่องใหม่หรือไม่ (โกวิท ประวาลพกษ์ และสมศักดิ์ สันจรรยา เวชญ์, 2527 : 23)

จากหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนในปัจจุบันมีความแตกต่างจากการประเมินผลในอดีต ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อตัดสินหรือค้นหาว่านักเรียนคนใดสอบได้ตามเนื้อหาวิชาที่ครูสอนแล้วถือว่านักเรียนคนนั้นมีความสามารถและให้เลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงจุดประสงค์ทางการศึกษา และไม่เน้นจัดกิจกรรมหรือวิธีสอนที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียน ส่วนการประเมินผลในปัจจุบันได้ยึดเอาเจตนาในการที่จะพัฒนาคนในทุกด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ ดังนั้น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระเบียบการประเมินผลการเรียนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรด้วยและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้การประเมินผลการเรียน เป็นกิจกรรมสำคัญที่ครูจะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อครูจะได้ทราบว่านักเรียนมีการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อจะได้นำผลการประเมินไปเป็นข้อมูล สำหรับปรับปรุงแก้ไขนักเรียน ที่บกพร่องและส่งเสริม นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ พร้อมกับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีสอนของครูด้วย และ เพื่อให้การประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ เป็นไปตามหลักการประเมินผลและมีคุณภาพ เป็นมาตรฐานในทางเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2535 : 83)

ระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 611/2533 ลงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2533 จึงเป็นการสมควรที่จะกำหนดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ให้สอดคล้องกับคำสั่งดังกล่าว (กรมวิชาการ, 2533 : 1-7)

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ 23 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 กระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1) ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533"

ข้อ 2) ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3) ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2532

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วใน
ระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4) ให้ใช้ระเบียบนี้ควบคู่กับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ข้อ 5) ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด 1

หลักการในการประเมินผลการเรียน

ข้อ 6) ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผล ตัดสิน และอนุมัติผลการ
เรียนทุกชั้น

ข้อ 7) ให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
และเพื่อตัดสินผลการเรียน

ข้อ 8) ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา และกรม
วิชาการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ

หมวด 2

วิธีการประเมินผลการเรียน

ข้อ 9) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ถือปฏิบัติ
ดังนี้

9.1) แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการ
ประเมินผล เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์
ก่อนทำการสอน

9.2) จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรม
ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และ เน้นกระบวนการ

9.3) ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้อง
ประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียน

9.4) ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียน
ของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น
เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

9.5) เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียน
การสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือก
ประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะ
พิสัย และ เน้นกระบวนการเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถ ตามที่กำหนดไว้ใน
ในภาคเรียนนั้น

ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนทุกภาค ทุก
กลุ่มประสบการณ์ เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ไม่ต้องประเมินผล
การเรียนปลายภาคเรียนสุดท้าย แต่ให้เป็นการประเมินผลปลายปี

ข้อ 10) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตามข้อ
9.3, 9.4 และ 9.5 ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถดีกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
ไว้ของจุดประสงค์ ให้ผู้สอนวินิจฉัยหาข้อบกพร่องของนักเรียนแล้วสอนซ่อมเสริม
โดยจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อ 11) ให้ใช้ผลการประเมินตามข้อ 9.4 ในการตัดสินการผ่าน
จุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และ ใช้ผลการประเมินการเรียนตามข้อ
9.5 ให้แจ้งผลเป็นระดับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เฉพาะชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6

ข้อ 12) การประเมินผลการเรียนตามข้อ 9.5 ให้แจ้งผลเป็นระดับ
ผลการเรียน ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนดังนี้

- 4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
- 2 หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง
- 1 หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
- 0 หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

ข้อ 13) ให้โรงเรียนแจ้งผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้
ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ และแจ้งผลการประเมินผลการเรียนปลายภาคหรือ
ปลายปี ให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง

หมวด 3

การตัดสินผลการเรียน

ข้อ 14) การพิจารณาเลื่อนชั้นเรียนทุกชั้น ให้พิจารณาจากผลการ
เรียนกลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เท่านั้น

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ให้โรงเรียนแยกประเมินผลต่าง
หาก เพื่อศึกษาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และไม่นำ
มาพิจารณาตัดสินผลการเรียน

ข้อ 15) เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

นักเรียนที่จะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้จะต้องมี
คุณสมบัติดังนี้

15.1) มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลา
เรียนทั้งหมด

15.2) ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุด
ประจำชั้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

15.3) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 การ
ประเมินผลการเรียนปลายปีจะต้องได้รับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์
ตั้งแต่ "1" ขึ้นไป

ข้อ 16) ในกรณีที่นักเรียนขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ 15
โรงเรียนอาจใช้ดุลพินิจให้เลื่อนชั้นได้ หากพิจารณาเห็นว่า

16.1) นักเรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 อันเนื่อง
จากสาเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย แต่มีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

16.2) นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้
ไม่ถึงร้อยละ 60 ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงเล็กน้อย และเห็น
ว่าสามารถสอนซ่อมเสริมได้ในปีการศึกษาถัดไป และมีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

16.3) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 นักเรียน
ได้ระดับผลการเรียน "0" ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในการประเมิน
ผลการเรียนปลายปี แต่มีคุณสมบัติในข้ออื่น ๆ ดีมาก

ข้อ 17) ถ้านักเรียนไม่ได้เข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปี
เพราะสาเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย โรงเรียนอาจจัดให้นักเรียนเข้ารับการ
ประเมินผลการเรียนปลายปีในภายหลังก็ได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่า นักเรียนมี
คุณสมบัติตามข้อ 15.1 และ 15.2 ครบถ้วน

ข้อ 18) ถ้าโรงเรียนพิจารณาเห็นว่า ในระหว่างปีนักเรียนคนใด
มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และมีฐานะเหมาะสมที่จะเลื่อนไปเรียนชั้น
สูงขึ้น ให้โรงเรียนวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมจุดประสงค์
การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ถ้านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดก็สั่งให้
เลื่อนไปเรียนชั้นสูงขึ้นได้ภายในวันที่ 1 กันยายน ของปีการศึกษา นั้น

หมวด 4

การย้ายที่เรียน

ข้อ 19) นักเรียนคนใดจำเป็นต้องย้ายที่เรียนให้นำหลักฐานการเรียนของนักเรียนจากโรงเรียนเดิม ไปให้โรงเรียนใหม่

หมวด 5

หน้าที่ของโรงเรียน

ข้อ 20) ให้โรงเรียนจัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

20.1) สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01)

20.2) แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.02)

20.3) สมุดประจำชั้น (ป.02-2)

20.4) บัญชีเรียกชื่อ (ป.03)

20.5) หลักฐานแสดงผลการเรียน เพื่อย้ายสถานศึกษา

หรือได้รับยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.04)

20.6) หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อจบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.05)

20.7) ระเบียบสะสม (ป.06)

ให้กรมวิชาการกำหนดแบบและแนวปฏิบัติของเอกสารตาม

ข้อ 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5 และ 20.6 เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแบบเดียวกัน ส่วนเอกสารตามข้อ 20.7 หน่วยงานเจ้าสังกัดจะกำหนดแบบขึ้นใช้เองก็ได้ เพื่อให้สะดวกและสอดคล้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาในสังกัด

ข้อ 21) การออกประกาศนียบัตรให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวง
ศึกษาธิการว่าด้วยการออกประกาศนียบัตร

ข้อ 22) แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1-5 ให้ทำชั้นละ 1 ชุด เก็บไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน สำหรับชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 ให้ทำ 2 ชุด เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน 1 ชุด อีก 1 ชุด
ให้เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบที่หน่วยงานต่อไป

22.1) โรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
ให้เก็บไว้ที่หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน

22.2) โรงเรียนประถมศึกษานอกเขตกรุงเทพมหานคร
ให้เก็บไว้ที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หรือสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอ
แล้วแต่กรณี

ข้อ 23) ในการประเมินผลการเรียน ให้ใช้คู่มือการประเมินผล
การเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2533) ประกอบระเบียบการประเมินผลการเรียนด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถม
ศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ถูกนำไปใช้ นับ
เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมาก ได้มีผู้วิจัยและติดตามการใช้
หลักสูตร สำหรับในด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ทั้งตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) สรุปได้ ดังนี้

ประไพ วัฒนพงษ์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยสอบถามครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง เกี่ยวกับ ความเข้าใจ การสร้างเครื่องมือ และการปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ครูมีปัญหามากในการสร้างเครื่องมือ มีปัญหาปานกลางในด้านความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติและการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน และพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และ เล็ก มีปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05

สวัสดี จิตต์จนะ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในเขตการศึกษา 7 ได้ศึกษาจากครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และผู้บริหารโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจในระเบียบการประเมินผลอยู่ในระดับค่อนข้างดี และครูมีความเข้าใจอยู่ในระดับพอใช้ ทั้งผู้บริหารและครูมีระดับความเข้าใจในระเบียบการประเมินผลแตกต่างกัน โดยผู้บริหารมีความเข้าใจอยู่ในระดับดีกว่า

สภาพการปฏิบัติในการประเมินผลการเรียน ครูสามารถสัมภาษณ์ได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และสามารถเลือกวิธีประเมินผลได้เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมิน วิธีการใช้วิธีการตรวจงานที่ได้มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติ สังเกต การร่วมกิจกรรมและการทำงานกลุ่ม เครื่องมือ ใช้แบบตรวจการบ้านและแบบฝึกหัด แบบสัมภาษณ์ตามจุดประสงค์ที่จะประเมิน โดยทำการประเมินไปพร้อม ๆ กับการสอน ครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกันร่วมมือกันดำเนินการประเมินทุกอย่าง รวมทั้งการตั้งเกณฑ์ และโรงเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างเครื่องมือประเมิน และ เอกสารตำราเกี่ยวกับการประเมินผลไว้ให้ครูค้นคว้าอย่างพร้อมมูล

ส่วนปัญหาในการประ เนิผลตามระ เียบการประ เนิผล พบว่า ครู ประสบปัญหา มาก เกี่ยวกับการสร้างแบบประ เนิผลสำหรับใช้สำรวจพฤติกรรม ของนัก เรียนที่บ้าน การตรวจสอบพฤติกรรมของนัก เรียนที่บ้าน การสร้างแบบ สสำรวจพฤติกรรมนัก เรียนที่บ้านการสร้างแบบรายงานความรู้สึกของตนเอง เวลาที่ใช้ในการติดตามพฤติกรรมของนัก เรียนที่บ้าน เวลาสำหรับสร้างเครื่องมือ ประ เนิผล และความร่วมมือในเรื่องการช่วยติดตามผลจากผู้ปกครอง

สมปอง ฎวรางกูร (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การ ประ เนิผล การเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครู : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับ การประ เนิผลในระดับพอใช้

การปฏิบัติ เกี่ยวกับการประ เนิผล การเรียนโดยส่วนรวม ครูปฏิบัติ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยครูใช้วิธีการประ เนิผลระหว่าง เรียนประ เนิผล ปลายภาคและปลายปีอยู่ในระดับปานกลาง การประ เนิผลก่อนเรียน การใช้ เครื่องมือวัดผลชนิดต่าง ๆ และการประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองนัก เรียนเข้าใจ การประ เนิผล การเรียน ครูปฏิบัติระดับน้อย ส่วนการได้รับบริการทางด้าน เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ในการประ เนิผล การเรียน การได้รับคำแนะนำ เกี่ยว กับการประ เนิผล การเรียนจากบุคคลต่าง ๆ และการประชุมอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการประ เนิผล การเรียน ครูได้รับบริการในระดับน้อย

ส่วนปัญหาที่ครูประสบ เกี่ยวกับการประ เนิผล การเรียน พบว่า ครู ประสบปัญหา เกี่ยวกับการสร้าง เครื่องมือวัดผล การเรียนและการสอนซ่อมเสริม ในระดับมาก ส่วนการสร้าง เครื่องมือวัดผลชนิดต่าง ๆ ความร่วมมือของ ผู้ปกครองนัก เรียน การประ เนิผล การเรียนกรณีต่าง ๆ ในการประ เนิผล การกรอกแบบฟอร์ม การประ เนิผล การเรียนและการคิดคะแนน ครูประสบ ปัญหาในระดับปานกลาง

สุจินต์ สาร่างาม และวัฒนา คัชมาตย์ (2527 - 2529) ได้ศึกษาสภาพงานด้านการวัดผลและประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร และ เพชรบูรณ์ โดยสอบถามครูประจำการในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานที่สำคัญเกี่ยวกับงานวัดผลประเมินผล คือ การขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในการสร้าง เครื่องมือวัดผลประเมินผล การเรียน ขาดเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพซึ่งใช้วัดพฤติกรรมในแต่ละจุดประสงค์ การเรียนรู้ รวมทั้งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนความต้องการความรู้ในเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวัดผลประเมินผล การเรียนที่สำคัญของครู พบว่า เทคนิคการเขียนข้อสอบเป็นที่ต้องการมากที่สุด รองลงมาตามลำดับความต้องการได้แก่ การสร้างเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์ การวิเคราะห์ข้อสอบ การใช้เครื่องมือวัดผลที่กรมให้และการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม

มนตรี อนันตรักษ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผล การเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีเชิงคุณภาพศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง เป็นโรงเรียนขนาดกลางในชนบท โดยเข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเป็นเวลา 8 เดือน ผลจากการศึกษาพบว่า ครูมีการประเมินผลการเรียนของนักเรียนใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผลปลายภาคเรียน และการประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบมาตรฐาน การศึกษาของโรงเรียน

การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีที่ครูนิยมใช้มากที่สุดได้แก่ การประเมินผลด้วยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน วิธีรองลงมาตามลำดับ ซึ่งครูนิยมใช้ คือ การทดสอบด้วยแบบทดสอบและจากผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน ส่วนการประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียน และการประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน เป็นการประเมินด้วยแบบทดสอบทั้งสิ้น

สภาพการประ เนิมผลพบว่า ไม่ว่าจะ เป็นการประ เนิมผลแบบใด ไม่ สอดคล้องกับหลักการของการประ เนิมผลการ เรียน เพราะไม่ได้มุ่งประ เนิม เพื่อปรับปรุงการ เรียนการสอนหรือพัฒนาการ เรียนการสอนให้ดีขึ้น แต่เป็นการ ประ เนิมเพื่อเตรียมให้ผู้บริหารตรวจสอบมากกว่า และในด้านการดำเนินการ ประ เนิมผลที่เกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบยังขาดระบบและวิธีการในการดำเนินการ สอบที่ดี

สุทธิพรหม ไชยวงศ์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจ และวิธีการประ เนิมผลการ เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 ผลการศึกษา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์กับไม่มีประสบการณ์ทางการวัดผล มีความเข้าใจในระเบียบ การประ เนิมผลและมีวิธีการปฏิบัติตามระเบียบการประ เนิมผลการ เรียน และ มีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการประ เนิมผลการ เรียนไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูที่มีลักษณะประสบการณ์ทางการวัดผลประ เนิมผลต่างกัน มีความเข้าใจ และมีวิธีการปฏิบัติตามระเบียบการประ เนิมผลการ เรียน ไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการ ประ เนิมผลการ เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน เรื่องการกำหนด เกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านจุดประสงค์ กับการให้ระดับผลการ เรียน (เกรด) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องขาด ความรู้และทักษะ ในการวางแผนการประ เนิมผลปลายภาคเรียน ส่วนครูที่สอน อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีวิธีการปฏิบัติตามระเบียบการประ เนิมผลการ เรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการ ประ เนิมผลการ เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในปัญหา เรื่องปริมาณ เอกสารและตำรา เพื่อ ใช้ในการศึกษาด้านการประ เนิมผลกับปริมาณ

ของวัสดุอุปกรณ์สำหรับสร้างเครื่องมือประ เมิณผล และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ในปัญหาเรื่องการเลือกวิธีประ เมิณให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะ ประ เมิณ วิธีการในการประ เมิณผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน วิธีการ ประ เมิณผลปลายภาค เรียนและ เวลาสำหรับสร้าง เครื่องมือวัดผลประ เมิณผล

เทียนชัย นาคกลัด (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจ ระ เียบยการประ เมิณผลการเรียนของครูในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา เขตการศึกษา 2 ผลการศึกษา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์กับไม่ มีประสบการณ์ทางการวัดผลประ เมิณผล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และวิธีการประ เมิณผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีวิธี การปฏิบัติตามระ เียบยการประ เมิณผลการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 และมีปัญหาในการปฏิบัติตามระ เียบยการประ เมิณผล การ เรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีลักษณะ ประสบการณ์ทางการวัดผลประ เมิณผล ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการประ เมิณผลไม่แตกต่าง กัน แต่มีวิธีการปฏิบัติตามระ เียบยการประ เมิณผลการเรียนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีปัญหาในการปฏิบัติตามระ เียบยการประ เมิณ ผลการเรียนไม่แตกต่างกัน และพบว่าครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหา ในการปฏิบัติตามระ เียบยการประ เมิณผลการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น หอสรูปได้ว่า การวัดและการประ เมิณผลมีความสำคัญยิ่งในการจัดการ เรียน การสอน และบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนประถม ศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ครูผู้สอนที่สามารถ ปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประ เมิณผลให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของระ เียบยว่า ด้วยการประ เมิณผลการเรียนตามหลักสูตรนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ